

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Narcenino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vsem okrajnim učiteljskim društvom!

Razdeljene so draginske doklade, plačani hlapci in uskok, a značaj so ostali brez plačila! Dolžnost nas tovarišev in tovarišic je, da priskočimo svojim prezrtim tovarišem na pomoč ne samo z obžalovanjem, pomilovanjem in besedami, ampak tudi gmotno!

Zato predlagam sledeče:

Vsak član učiteljskega društva naj bi o novem letu daroval učiteljskemu društvu izredni prispevek 2 K, kateri morejo, lahko tudi več.

Na ta način nabrano vsoto naj bi razdelilo učiteljsko društvo kot novoletni dar med one člane društva, ki niso ničesar dobili, ker bi ono najbolj vedelo, kateri člani so podpore najbolj potrebni.

A ne darujmo samo mi tovariši in tovarišice, ampak nabirajmo tudi pri svojih prijateljih, družtvih, zavodih pri raznih prilikah in v družbah za ta sklad, ter pošljimo nabrane zneske predsedništvu okrajnega učiteljskega društva. Priredilo naj bi vsako učiteljsko društvo na svojem sedežu kako veselico v korist temu učiteljskemu skladu! Pokažimo svojim nasprotnikom, da čutimo s svojimi prezrtimi tovariši! Siromaki smo vsi, a oni so siromaki med siromaki! — Pokažimo svetu, da siromak bolj občuti sirotščino svojega brata nego oni, ki sedi pri polni mizi. Odtrgajmo si od svojih ust ter darujmo mali znesek svojim tovarišem in tovarišicam kot zadoščanje za krivice, ki so se jim zgodile!

F. W.

Klerikalna previdnost.

(Iz Ribniške doline.)

Za Miklavža se je pokazala previdnost, ki je vodila kranjski klerikalni dež. odbor pri razdelitvi tistih tisočakov, ki so bili določeni kot draginska doklada našemu učiteljskemu. Ne vem, kako je drugod, v naši dolini so deležni klerikalne milosti samo Slomškarji, potem tisti, ki niso ne krop ne voda, in končno tudi par naprednih učnih oseb, menda zato, da se vrže peščico peska ljudstvu v oči, češ: Glejte, kako smo krščansko usmiljeni.

Toda temu ni tako, klerikalna previdnost se je v tem oziru pač nekoliko zmotila. Dala je namreč doklado ravno tistim, ki bi jo lahko pogrešali, odrekla pa marsikateremu, ki bi je bil kruto potreben. Priyoščimo to podporo vsakemu, saj kdor si more količkaj pomagati drugam, ne bo silil v službo tako bogato plačujočega kranjskega dež. šol. sveta, in te doklade pač ne bo nihče nesel v hranilnico. Toda če že klerikalci niso hoteli razdeliti doklad vsemu učiteljskemu enakomerno, naj bi se bili vsaj ozirali na bolj potrebne. Tako pa so delali z naravnost rafinirano zlobnostjo.

Na šestrazrednici n. pr. v naši dolini je osmero učnih oseb. Izmed teh so prejeli naklado skoro vsi. Dobila je draginsko doklado učiteljica, ki ima popolno oskrbo pri svojih starših; dobila je doklado njena koleginja, ki je hči bogatih staršev in uživa poleg učiteljske plače več kot zadostno podporo od doma. Klerikalnega Miklavža je deležen tudi učitelj, ki je sicer res podpore potreben, toda ima kot organist okroglo 400 K postranskih dohodkov. Toda klerikalna previdnost je prezrla mlado, dobro učno osebo, ki nima ničesar kakor tistih K 66. 66 na mesec. . . In zakaj? Saj fant ni agitator niti agilen politik; ampak Slomškar ni, to je eno, drugo in glavno pa je; njegov oče je bil uradnik pri nekdanjem deželnem odboru in je imel napako, da je bil odločen naprednjak!

V Dolnji vasi je klerikalna previdnost videla samo eno učiteljico, ki je prišla na to šolo potom — kazenskega premeščanja.

In tako bo menda po celi deželi, statistika bo prav zanimiva. Klerikalni deželni odbor je pri tem postopal na ta-le način: poslal je vprašalne pole klerikalnim županstvom in kjer so občine napredne, župnikom in kaplanom. No, in ti so odgovarjali! Deželni odbor je prezrl krajne šolske svete, ki bi pač najlažje vedeli podatkov, kateri učitelj je potreben in vreden podpore.

Pa še drugo hudobijo je zagrešila previdnost deželnega odbora: dočim je prezrla skoro vse slovensko napredno učiteljstvo, se je iz večine s 25 odstotno mi-

lostjo ozrla na Kočevanje. Po časnikih pa so klerikalci tako grozovito narodni, da bi kmalu preslepili svoje nemške ljubčke in ljubice.

Tako delajo klerikalne glave, ker se jim je zmešalo na višini, ki so jo dosegli. Ljudstvo ni tako zlobno, zakaj tudi klerikalci se čudijo in obkladaajo deželni odbor z negalantnimi imeni. Bog ve, če ni bilo to-le miklavževanje deželnega odbora klerikalcem samim škodljiva — ne previdnost!

In učiteljstvo? Bo jih nemara zopet nekaj, ki bodo pri tem mogočnem činu ostrmeli in definitivno poklekili med Slomškarje. To se godi dandanes v precejšnji meri. Naj gredo! Vračali se bodo z rdečico sramu na licih prejaliselj. Ostalim pa, ki imajo še moškega čuta v prsih, pa ne morem zaklicati drugega: Ne trpeti malodušno in kleti natihem, ampak na pot, na tisto težavno pot, ki vodi do bolj-ših časov! In ta pot? Izobrazba preprostejšega ljudstva, učiteljstvo tudi zunaj šolskih sten, organizacija!

Kakšno razpoloženje vlada med kranjskim učiteljstvom vzpričo krivic, ki se mu gode s strani klerikalnih mogotcev, izpričuje to-le pismo, ki ga je te dni poslala hčerka učiteljica svojemu očetu: »Torej o procentih ne duha, ne sluha! Radovedna sem, ako je visoki, v modrosti komaj dosežni deželni odbor onim, ki jih doslej ni dosegla njegova radodarna roka, naklonil življenje ali smrt? Smrtna kosa njegova je kaj krepko kosila v vrstah naprednega učiteljstva, in marsikateri učitelj, marsikatera učiteljica se je skrila v noč Slomškarje, da se dokoplje do rose — procentov. Tako se je zgodilo pri nas. Gospodična N. N., ki je vstopila pred nekaj dnevi v Slomškovo zvezo, je dobila procen-te že nakazane. Toda jaz se ne pritožujem, čeprav bi krvavo rabila tistih 150 K, imam vsaj na strani Vas, dragi papa, ki kateremu se zatečem v denarni sili, imam ljubo mamico, ki mi pomaga v vsaki stiski. Ali ta beda, to gorje pri učiteljstvu, ki služi tu po kmetih! Ima kup otrok, ki bi radi študirali, a nobenih postranskih zaslužkov in to bomo plačali! Videla sem ta-

ke reveže na konferenci, ki so bili podobni bolj dninarjem nego učiteljem. O X. se je danes glasno razjokal, ko je čital v »Narodu« o strašni krivici. Veselil se je že na te doklade, delal na ta račun dolgove — in sedaj? Kakor on, tako vsi drugi! Čakajo naj, da se omehčajo kamenita srca, krote naj želodec, saj bodo za to dobili plačilo v nebesih! . . . In sedaj bi naj tudi jaz pristopila k tej druhal? Res je, trpela bom zaradi tega vse življenje, toda značaj mi je več! . . .«

Ali je treba temu pismu komentarja? Menimo, da ne.

Neka druga učiteljica na Kranjskem opisuje v privatnem pismu svoje bedno stanje tako-le:

»Vprašali ste me, če sem že dobila draginske odstotke. Ne! Kako krvavo bi potrebovala nekaj petakov! Bolna sem in mama tudi. Obleke že četrto leto nimam nič nove, razen par bluz in predpasnikov. Da me vidite v copatah v šoli, bi mislili, da so iz vojne. Berač nima slabših; čevlji so pošvedrani in težko hodim, zato imam razdrapane, razcunjane in zakrpane. Učiteljska fotografija iz režima S. L. S.!

Dne 30. novembra sem dobila plačo, 3. decembra pa sem bila že suha kakor poper! 50 K mi je prinesel Miklavž, pa gredo jutri v lekarno, za mamo, a nekaj sem že tam dolžna. Tako je! Ali se je čuditi, ako človeška učiteljska para umira, obupa? Draginja grozna. Jem samo repo, zelje, kolerabe. Meso trikrat na — leto! Koruzen kruh. . . Abstinencija sem popolna, ker nimam. . . Vi ne verujete, kako mi je! Čakam, kdaj vrže bela žena koso na moj vrat! . . .

Tako govori učiteljica nadarjena kulturna delavka!

Ali niso to čedne »razmere?«

Toda še imamo obila gradiva! A o tem o drugi priliki! Und sollte die Wahrheit zum Skandal werden, so werde der Skandal! Tako nekako je rekel Schopenhauer. Mi se bomo ravnali po njem.

Ob sklepu trinajstega letnika.

Dolžnost nas veže, da se danes, ko zaključuje »Zvonček« svoj trinajsti letnik, prav lepo zahvaljamo vsem obilim svojim prijateljem, sodelavcem in naročnikom za vso pomoč in podporo, ki so nam ju izkazovali tudi v preteklem letu. Sicer jim je naša zahvala odveč, zakaj gotovo jih navdaja prijetna zavest, da so storili nasproti slovenski mladini dobro delo, podpirajoč in vzdržujoč ji list, ki jo uči in zabava. In taka zavest je gotovo več vredna nego besedna zahvala!

Tej zahvali takoj pridružujemo prošnjo. Čudno je, da še vedno ni med Slovenci splošnejšega zanimanja do mladinske književnosti sploh in do mladinskega lista posebe. Saj je vendar jasno kot beli dan, da je za splošno izobrazbo vsakogar lepa knjiga največjega pomena, toliko bolj je za mladino knjiga važna in potrebna. To bi morala naša javnost vedeti. Svoje prijatelje torej prosimo, naj v svojih znanih krogih zbujajo zanimanje do našega lista ter nam pridobijo veliko novih naročnikov. Ni jim treba pretirane in nezaslužene hvale. List sam se naj priporoča! Zakaj toliko smemo reči, da za »Zvonček« ob danih razmerah in razpoložljivih sredstvih ni mogoče več storiti. V listu imamo iz večine samo izvirne podobe, ki na-

LISTEK.

† Franc Košutnik.

V nedeljo, dne 15. t. m. smo izročili zemlji tov. Fr. Košutnika, nadučitelja v Dramljah pri Celju. Spremila ga je k počitku vsa fara, nad 30 učiteljev in učiteljic s svojim okrajnim šolskim nadzornikom g. J. Supanekom, izmed njegovih sošolcev, s katerimi je še pred par meseci skupaj praznoval 43letnico mature, je prihitel g. Sinko, župan središki, izmed njegovih hvaležnih učencev pa brata dr. Rajha.

V imenu tovarišev in Učiteljskega društva za celjski okraj, katerega mnogoletni član je bil pokojnik, je pri odprtem grobu vzel slovo od njega predsednik društva, v imenu njegovih hvaležnih učencev g. dr. Štefan Rajh, s svojega stališča se je poslovil od njega tudi domači župnik.

Pokojnik je bil dober in zvest tovariš, blag prijatelj, zlata duša. Življenja breme, ki je tudi njega kruto pritiskalo, je nosil močito. Glave ni povešal. Z jasnimi obrazom, z odprtim srcem, z ljubko šegavostjo je sprejel prijatelja. Oživljajoča, ogrevajoča je bila njegova družba.

V bridkih urah je dal na ramo svojo ljubljeno puško in hajd v zeleni gozd po razvedrilo! Ali pa jo je mahnil v svojo vinsko gorico, ki si jo je z velikim trudom zgradil.

Kot sin nekdanjega »šomaštra« se je zgodaj vadal v skromnosti. Nikoli se ni silil v ospredje. Izbral si je ozek delokrog. Služboval je nekaj časa v Št. Jerneju in Špitaliču, potem pa se je preselil v sosednje Dramlje, kjer je deloval nad trideset let in vzgojil tri rodove.

Ker si bil skromen, dragi pokojni mi prijatelj, naj zadostujejo te skromne vrstice Tebi v spomin!

Počivaj mirno med tvojimi Drameljčani! Naj imajo v časti Tvoj spomin!

Fr. Brinar.

† Nadučitelj Ivan Benko.

Dne 16. t. m. je v Dekanih mirno preminul upokojeni nadučitelj tovariš Ivan Benko.

Benko je pričel svojo trnjevo pot učitelja leta 1869. v Dekanih. Za slovensko stvar idealen mladenič, je začel takoj orati takrat še nerazorano ledino s tem, da je v vasi Dekanih gojil in poučeval slovenske narodne pesmi. Njegova žetev ni bila

brez sadu, ker od tiste dobe je vas Dekani na glasu narodno-zavedne vasi na Koprščini.

Ko je stopil pred 5 leti po 40 letnem neutrudnem delu na polju prosvete v pokop, ga je vlekel zopet v Istro v Dekani. Med nami bivajočemu mu je bila dana prilika, da je še enkrat, in to ob 40letnici dekanske čitalnice, vodil svoj s tolikim navdušenjem izveščani zbor. Majestozno je takrat nastopil in v obraza mu je zasijalo zadovoljstvo nad svojim za narod zaslužnim delom. Danes pa leži ta prvobornik za slovensko stvar v Dekanih v hladnem grobu — ali iz njegovega, akoravno mrtvega obraza odseva zadovoljnost nad izvršenim delom in smehljajoče spi spanje pravičnega, prepričan, da je zadostil svojim narodni in kulturni nalogi. Tebi, zlata slovenska duša, bodi lahka slovenska zemlja in mir Tvoji duši! Preostalim pa najglobokejše sožalje!

»Zvonček« ob sklepu trinajstega letnika.

Uredništvo in upravništvo »Zvončka«, tega našega izbornega in krasnega mladinskega lista, piše v zadnji letošnji številki takole: